

i Forholdene mellem Mand og Mand. Jeg agter paa alle Stadier at stemme imod det foreliggende Lovforslag. —

Ordføreren: Det er jo en Selvfølge af det Forhold som Fæstevæsenet, der er saa vigtig og som for mange af Statens Borgere, maaske give Anledning til forskjellige Betragtninger, og jeg har derfor ogsaa fundet mig foranlediget til at begjære Dets Forskjødt jeg ikke er personlig interesseret i den Sag, og efter som jeg hverken er Fæstehjænder eller i det endnu langt mindre Godseier. — Jeg skal da begynde med at sige at det altid har staaet os for sig, at vi bør være en heel Deel forsigtige med hvad vi foretage os med Hensyn til Fæstevæsenets Ordning. Det har ogsaa staaet os for sig saaledes, at det maaske være en absolut Nødvendighed for enhver Foranstaltning, der vil saaa Hensende skal kunne træffes, at det er en saadan som fremmer Selveindoms Indførelse, ligesom jeg ikke vil dølgge, at jeg holder til den Mening, at vi, dersom Regjering og Rigsdag først kom til den Overbevisning, at der maatte anvendes Tid og Saa Hensende, at der altsaa af Hensyn til Statens Interesse, kunde foretages en Expropriation i Hensind til Grundloven, ogsaa kunde være berettigede til at gaae den Vej. — Jeg siger dog udtrykkelig, at det først maatte gaae op for os, at Saadant ogsaa vil være fordreede i Statens Interesse, thi kun Hensynet til denne kan give os Ret til at anvende det nævnte yderste Midde. Nu kan man vel sige, at der dog ogsaa kan træffes mindre Foranstaltninger, der kunne være nyttige i den angivne Retning, og at vi ikke bør lade noget Beleiligt Dødt til at hjælpe paa disse Forhold, gaae ubenyttet hen, og dette kan være meget rigtigt. Men, naar der saaledes bliver Spørgsmaal om at hjælpe paa Forholdet, saa maa vi da ogsaa først forviise os om, at vi ikke kunne til at staae der, hvor vi ville gaae. — Naar jeg nu derefter ser paa det Lovforslag, der ligger for os, og tænker lidt over, hvad det er, der har givet Anledning til, at et Lovforslag som dette er kommet frem, da kommer jeg til det Resultat, saavidt jeg har kunnet følge med Forhandlin-

gerne i det andet Thing, at det er de idelige Klager over Godseierne, over at de have taget for høje Forpagtningsafgifter eller Indfæstninger eller Recognitioner o. s. v., og Hensynet til Urimeligheden af, at Godseierne saaledes pine og plage Bønderne, der have fremkaldt Forslaget. — Men jeg kan imidlertid — det behøver jeg vel ikke engang at sige — ikke see, at dette Lovforslag, naar det bliver til Lov, vil kunne bidrage det Ringeste til at afhjælpe disse Klager. Her er jo nemlig ikke Tale om, hvorvidt Godseierne fremtidig maae tage Lidt eller Meget i Forpagtningsafgift, Lidt eller Meget i Fæstefgift. Fra Først af har der kun været Tale om, at, naar der oprettedes en Contract, der var bestemt til at skulle være i 50 Aar, og den ophørte for denne Tids Udløb, saa skulde Godseierne tilbagebetale til den vedkommende Forpagters Dødsbo ligesaa mange Halvtredsindstyvedele af den ved Forpagtningsforholdets Indgaaelse erlagte Recognition, som der var Aar tilbage (Modsigelse). — Nu, det staaer virkelig i det i det andet Thing oprindeligt indbragte Lovforslag. Der staaer i det oprindelige Lovforslags § 1 — hvis det ikke var for langt, skulde jeg oplæse den paagjældende Bestemmelse for de ærede Medlemmer, der ikke have det oprindelige Lovforslag ved Haanden — at, naar den, der har forpaglet paa 50 Aar, eller hans Efterkommere i Forpagtingen ifølge Dødsbo af Contracten, fratræde, skal den, som har Naadighed over Fæstet, tilbagebetale den Fratrædende saa mange Halvtredsindstyvedele af den forud erlagte Sum, som der er Aar tilbage af den halvtredsindstyveaarige Forpagtningstid. I det oprindelige Forslag var der altsaa kun Spørgsmaal om den sidste Deel af de 50 Aar, hvormod der ikke var Tale om det, som netop havde givet Anledning til Klager, nemlig Forudbetalingen og dennes Størrelse. Den Bestemmelse af det oprindelige Lovforslag, som jeg nu gengav, var dets § 1-a; dets § 1 b gav imidlertid kun en lignende Regel med Hensyn til Vortforpagtning paa to eller flere Personers Livstid. Hvad har Folkethinget derefter gjort? Det har vedtaget et Forslag, som aldeles ikke omhandler det, der stod i det oprindelige Forslag, men